శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

అరణ్య పర్వము

చతుర్థాశ్వాసము

(నన్నయ భట్టారకుని రచన సంపూర్ణము).

ఉగ్రశ్రవసుడు అనే సూతి శౌనకాది మహా మునులకు మహా భారత కథను ఇలా చెప్పసాగాడు.

పాండవులు నరనారాయణులు వసించిన స్థానములో కొన్ని దినములు గడిపారు.

ఒక రోజు ధర్మజుడు తన తమ్ములతో ఇలా అన్నాడు.

"అర్జునుడు మనలను విడిచి వెళ్లి ఐదేళ్లు అయింది. అతను వచ్చే సమయం అయింది. దివ్యాస్త్రాలు సంపాదించి వస్తున్నాడు." అని చెప్పాడు.

అతని కోసం ఉత్తర దిక్కుగా ప్రయాణం సాగించాడు. వారందరూ మాల్య వంతము అనే పర్వతమును చేరుకున్నారు.

ఒక రోజు ద్రౌపది, భీమసేనులు ఆ పర్వత సానువులలో విహరిస్తున్నాను. అప్పుడు ఒక పంచ వర్ణములు కల ఒక పుష్పము గాలి వాటుగా వచ్చి అక్కడ పడింది. దానిని చూచి ద్రౌపది ముచ్చట పడి అలాంటి పువ్వులు తెచ్చిపెట్టమని భీముని కోరింది. భీముడు ఆ పువ్వు వచ్చిన దిక్కుగా వెళ్లాడు.

అక్కడ కుబేరుని నివాసాన్ని చూచాడు. అక్కడ కాపలా ఉన్న యక్ష, రాక్షస భటులు భీముని అడ్డగించారు. వారితో యుద్ధం చేసాడు భీముడు. ఆ యుద్ధంలో కుబేరుని సేనాధిపతి మరియు ప్రియమిత్రుడు ఐన మణిమంతుడు మరణించాడు. ఆ విషయాన్ని యక్షులు, రాక్షసుడు వెళ్లి కుబేరునికి తెలిపారు.

ఇంతలో ద్రౌపది వలన భీముడు పుష్పములు తీసుకు రావడానికి వెళ్లాడని తెలుసుకున్నాడు ధర్మరాజు. వెంటనే రోమశ మహార్షి, నకుల సహదేవులు వెంటరాగా ధర్మరాజు భీముడు వెళ్లిన దిక్కుగా వెళ్లాడు.

కుబేరుని మందిర సమీపంలో చనిపోయిన యక్ష, రాక్షసభటులను, మణిమంతుని, భీకరంగా కనపడుతున్న భీముని చూచాడు.

కుబేరుడు జరిగినది అంతా భటుల వలన విన్నాడు. వెంటనే భీముని వద్దకు వచ్చాడు. ధర్మరాజుకు నమస్కరించాడు.

"ధర్మజా! నా మిత్రుడు మణిమంతుని నీ సోదరుడు భీముడు చంపాడని మీరు చింతించవలదు. అతడు శాప వశాత్తు మరణించాడు. మీరు బాధపడవలదు. మీరు ఈ ప్రాంతంలో హాయిగా ఉండవచ్చు. మీకు నా సేవకులు సకల సౌకర్యాలు అమరుస్తారు. మీరు పదిహేను దినముల పాటు ఆర్ష్టి షేణాశ్రమంలో ఉండండి. అంతేగాక మీ తమ్ముడు అర్జునుడు ఇంద్రసభలో ఉన్నాడు. నేను చూచాను. మీ వద్దకు రావడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు." అని చెప్పాడు.

ఈ విషయాలు విని ధర్మరాజు ఎంతో సంతోషించాడు. కుబేరుడి మాట ప్రకారం పాండవులు ఆర్ష్టి షేణాశ్రమంలో ఉంటున్నారు. ఒక రోజు వారికి ధౌమ్యుడు మందర పర్వతము, మేరు పర్వతం చూపించాడు.

“ధర్మజా! అది మేరు పర్వతము. దానికి ఎనిమిది వైపులా దిక్పాలకులు నివశిస్తుంటారు. ఆ మేరు పర్వతం చుట్టూ సూర్యుడు చంద్రుడు, నక్షత్రగణము, సప్తర్షి మండలము, ప్రదక్షిణం చేస్తారు. త్రిమూర్తులు ఆ కొండమీద కొలువు తీరి ఉంటారు.” అని మేరు పర్వత విశేషాలను ధౌమ్యుడు ధర్మరాజుకు వివరించాడు.

ఇంతలో, మాతలి తోలుతున్న రథము మీద అర్జునుడు దేవలోకమునుండి అక్కడకు వచ్చాడు. రాగానే అర్జునుడు, రోమశునికి, ధౌమ్యునికి, అన్నగారు ధర్మరాజుకు, భీమసేనుడికి నమస్కరించాడు. ఇంతలో ఇంద్రుడు కూడా అక్కడకు వచ్చాడు.

“ధర్మజా! నీ తమ్ముడు అర్జునుడు చాలా గొప్పవాడు. ఎన్నో దివ్యాస్త్రాలు సంపాదించాడు. నివాత కవచులను వధించాడు. దేవతలకు ఎంతో మేలు చేసాడు.” అని చెప్పి అర్జునుని ధర్మజుని చెంత చేర్చి దేవలోకము వెళ్లాడు.

తరువాత ధర్మరాజు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు. “అర్జునా! నువ్వు పరమ శివుని, ఇంద్రుడు, వరుణుడు, అగ్ని, మొదలగు దేవతలను

మెప్పించి ఎన్నో దివ్యాస్త్రాలను సాధించావు అని ఇంద్రుడు చెప్పాడు. ఆ వివరాలను మాకు వీనుల విందుగా చెప్పు" అని అడిగాడు.

దానికి అర్జునుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

"అన్నయ్యా! నేను నీ ఆదేశము మేరకు హిమవత్పర్వతము నకు వెళ్లాను. నాకు ఇంద్రుడు విప్రరూపములో కనిపించి శివుని గూర్చి తపస్సుచెయ్యమని ఆదేశించాడు. నేను చేసిన తపస్సుకు మెచ్చి శివుడు కిరాతుడి రూపంలో దర్శనము ఇచ్చాడు. నాతో యుద్ధం చేసాడు. నా శౌర్యానికి మెచ్చి నాకు పాశుపతాన్ని అనుగ్రహించాడు.

తరువాత ఇంద్రాది దేవతల వలన అనేక దివ్యాస్త్రాలు పొందాను. సశరీరంగా దేవలోకానికి వెళ్లాను. అమరేంద్రుని వద్దనుండి దివ్యాస్త్రాలు పొందాను. దానికి ప్రతిగా దేవేంద్రుడు నన్ను నివాత కవచులు అనే రాక్షసులను సంహరించి దేవతలకు మేలు చేకూర్చమన్నాడు. నాకు దేవదత్తము అనే శంఖాన్ని బహూకరించాడు.

నేను మాతలి తోలు రథము నెక్కి నివాత కవచుల వద్దకు వెళ్లాను. వారు సముద్రంలో ఉన్న నగరంలో ఉన్నారు. నేను శంఖాన్ని

పూరించాను. అది విని రాక్షసులు నా మీదికి యుద్ధానికి వచ్చారు. వారికి నాకు ఘోర యుద్ధం జరిగింది. ఇంతలో దేవతల సారధి స్పృహతప్పి పడిపోయాడు. ఇది చూచి రాక్షసులు మామీద బాణ ప్రయోగం చేసారు. నేను స్వయంగా రధాన్ని నడుపుకుంటూ వారితో యుద్ధంచేసాను.

వారు తిమిర బాణాన్ని వేసారు. లోకమంతా చీకటి అయింది. మాతలి భయంతో పెద్దగా అరిచాడు. ఎవరికీ ఏమి కనిపించడం లేదు. అప్పుడు నేను దేవేంద్రుడు ఇచ్చిన సూర్య అస్త్రాన్ని ప్రయోగించాను. చీకటి తొలగి వెలుగు వచ్చింది. నేను నా గాండీవం నుండి అస్త్రాలను ప్రయోగించాను. ఆ బాణముల ధాటికి తట్టుకోలేక, రాక్షసులందరూ మరణించారు. ఆప్రకారంగా రాక్షసులను జయించి నేను దేవలోకమునకు తిరిగి వచ్చాను.

దారిలో నేను హిరణ్యపురాన్ని చూచాను. అందులో పౌలోమ కాలకేయులు అనే రాక్షసులు నివసిస్తున్నారు. వారు దేవతలచేత చంపబడరు అని నాకు మాతలి చెప్పాడు.

నేను ఆ పురానికి వెళ్లాను. నన్ను దేవేంద్రుడు అనుకొని రాక్షసులు నన్ను చుట్టుముట్టారు. మాకు ఘోర యుద్ధం జరిగింది. వారు మాయా

యుద్ధం చెయ్యసాగారు. వారు వారి పట్టణంతో సహా ఆకాశానికి ఎగిరి అక్కడ నుండి యుద్ధం చేసారు. నేను శివుని తలచి పాశుపతాన్ని ప్రయోగించాను. దానితో ఆ రాక్షసు లందరూ మరణించారు. అంతట నేను దేవ లోకానికి వచ్చి ఇంద్రుడికి జరిగినది అంతా చెప్పాను.

"అర్జునా! నీకోసం నీ అన్నలు తమ్ములు ఎదురు చూస్తున్నారు. నీ విజయ వార్తలు వినవలెనని ఉవ్విళ్లూరుతున్నారు" అని చెప్పి మాతలిని ఇచ్చి నన్ను ఇక్కడకు పంపించాడు" అని చెప్పాడు అర్జునుడు.

అర్జునుని విజయ గాథలు విని ధర్మజుడు ఎంతో సంతోషించాడు.

"అర్జునా! నీకు దేవతలు ఇచ్చిన అస్త్రములు మాకు చూపుము" అని ధర్మజుడు అడుగగా అర్జునుడు అన్నగారికి వాటిని ప్రయోగించి చూపడానికి సిద్ధం అయ్యాడు. ఇంతలో నారదుడు అక్కడకు వచ్చాడు.

"అర్జునా! ఆగు. ఇవి దివ్యాస్త్రాలు. వాటిని లక్ష్యం లేకుండా ప్రయోగించరాదు. అలా చేస్తే అవి మూడు లోకాలను దహిస్తాయి జాగ్రత్త" అని చెప్పాడు. నారదుని ఆదేశం మేరకు అర్జునుడు ఆ ప్రయత్నాన్ని మానివేసాడు.

తరువాత ధర్మరాజు తమ్ములతో సహా అక్కడ 10 నెలలు ఉన్నాడు. తరువాత దేవఋషి రోమశుడు దేవలోకానికి వెళ్లాడు.

తరువాత పాండవులు బదరీ వనము, సుబాహు పురము నకు వచ్చి, అక్కడనుండి ఘటోత్కచుని తన పరివారంతో సహా పంపివేసాడు.

తరువాత వారు హిమవత్పర్వతము నందు అనేక ప్రదేశములను చూచుచూ ఒక సంవత్సరము గడిపారు.

ఒక రోజు భీముడు వేటనిమిత్తము హిమాలయ శిఖరము మీదికి వెళ్లాడు. అక్కడ ఒక కొండచిలువ భీముని తన ఆహారము అనుకొని పట్టుకుంది. తన శరీరంతో చుట్టేసింది. బలవంతుడైన భీముని బలం ఆ కొండ చిలువ బలంముందు ఎందుకూ పనికి రాలేదు.

భీముడు ఆశ్చర్యంతో "నా వంటి బలవంతుని ఈవిధంగా బంధించే శక్తి నీకు ఎలా వచ్చింది? నీవు ఎవరివల్లనన్నా వరం పొందావా?" అని అడిగాడు.

అప్పుడు ఆ కొండ చిలువ ఈవిధంగా పలికింది.

“భీమసేనా! నేను నహుషుడు అనే మహా రాజును. ఒకప్పుడు దేవేంద్రపదవిని అధిష్ఠించాను. కాని ఒక మునివరుని శాపము వలన సర్ప రూపముదాల్చాను.” అని దుఃఖించాడు.

ఇంతలో భీమసేనుని గురించి ఆందోళన చెందిన ధర్మరాజు భీముని వెదకుకొనుచూ అక్కడకు వచ్చాడు. కొండచిలువ తో బందీ అయిన భీముని చూచాడు. “ఆహా కాలమహిమ. అపరిమితమైన బలము కల భీముడు ఒక పాము చేతిలో బందీకావడమా!” అని తలచాడు.

ఆ కొండచిలువను చూచి “అయ్యా నీవు ఎవరవు? రాక్షసుడివా! దేవతవా! చెప్పుము. నేను పాండురాజు పుత్రుడను. నా పేరు ధర్మజుడు. నీవు నా తమ్ముని కేవలం ఆహారం కొరకు పట్టుకుంటే అతనిని విడిచి పెట్టుము. నేను నీకు కోరినంత మృగ మాంసమును ఆహారంగా సమకూర్చెదను” అని అన్నాడు.

“ధర్మరాజా! నేను మీ వంశంలో పుట్టిన వాడను నా పేరు నహుషుడు. నేను ఇంద్రునితో సమానుడను. ఐశ్వర్య గర్వంతో వివేకము లేక, బ్రాహ్మణులతో రథము లాగించు కుంటూ వారిని అవమానం

చేసాను. దానికి అగస్త్యుడు కోపించి నన్ను అత్యంత ఉగ్రమైన సర్పము గా పడి ఉండుము అని శాపము ఇచ్చాడు. ఆ శాప ప్రభావంతో ఇక్కడ సర్మరూపంలో పడి ఉన్నాను. నేను వేదములు చదివినసూ, నూరు యాగములు చేసినసూ, ఇంద్రపదవి పొందినసూ, నా దుర్మదము చేత, బ్రాహ్మణులను అవమానించి ఈ దురవస్థ కొని తెచ్చుకున్నాను. నేను నా శాప విమోచనము కొరకు, నాకు పూర్వ జన్మ స్మృతి ఉండేట్టు అనుగ్రహించమని అగస్త్యుని ప్రార్ధించాను. దానికి అగస్త్యుడు నన్ను కరుణించి నా ప్రశ్నలకు ఎవరు సమాధానం చెపుతారో వారి వలన నాకు శాపవిముక్తి కలుగుతుంది అని చెప్పాడు. ఆ మహాను భావుని కోసరం నిరీక్షిస్తూ ఇలా పడి ఉన్నాను. నీకు శక్తి ఉంటే నా ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పి నీ తమ్ముని విడిపించుకో అని అన్నాడు. అయ్యా! నీవు అడిగే ప్రశ్నలకు బ్రాహ్మణులు మాత్రం సమాధానాలు చెప్పగలరు కాని నాకు సాధ్యమా. అయినసూ ప్రయత్నించెదను. అడుగుము అని అన్నాడు. అప్పుడు కొండచిలువ రూపంలో ఉన్న నహుషుడు ఈ క్రింది ప్రశ్నలు అడిగాడు.

1. ఏ గుణములు కలవాడు బ్రాహ్మణుడు? అతను తెలుసుకోదగ్గ విషయమేది?

జ: సత్యము, క్షమ, దయ, శౌచము, దయ, తపము, దానము, శీలము మొదలగు గుణములు కలవాడు బ్రాహ్మణుడు. సుఖము, దుఃఖముల ఎడల సమ బుద్ధి కలగడం అతని తెలుసుకోదగిన ఉత్తమ విద్య.

2.పై చెప్పిన గుణాలు శూద్రుని లో కనిపిస్తే అతను బ్రాహ్మణుడు అని పిలువ బడతాడా? అలా అయితే కుల విభాగములు ఎందుకు? అధికులు, హీనులు అనే వివేకము అపార్ధము కాదా?

జ: మహాత్మా! ఏ కారణము చేతనైనా ప్రమాద వశాత్తు వర్ణసంకరము ఏర్పడినప్పుడు ఎవరు ఏ వర్ణమునకు చెందినవారు అని తెలియుటకు స్వాయంభువ మనువు ఒక పరీక్ష పెట్టినాడు.

సత్యము మొదలగు గుణములు కలిగిననూ శూద్రుడు ఉత్తమమయిన శూద్రుడు కాగలడు కాని బ్రాహ్మణుడు కాగలడా? అదే ప్రకారము సత్యము మొదలగు గుణములు బ్రాహ్మణుని యందు లేని నాడు వాడు బ్రాహ్మణుడు కాగలడా? కాబట్టి ఒక వ్యక్తి వర్ణము నిర్ణయించుటకు అతని గుణశీలములు, ముఖ్యము. గుణ శీలములు కలవాడు ఇంకా గుణవంతుడు, శీలవంతుడు కాగలడు. గుణశీలములు

లేనివాడు ఎన్నటికి వాటిని పొందలేడు. కాబట్టి ధనాన్ని రక్షించుకోడం కంటే గుణశీలములు కాపాడుకోడం చాలా మంచిది.

3. పరులకు అపకారము చేసి కూడా, అసత్యములు ఆడి కూడా, అహింసా వ్రతమును కఠినముగా ఆచరించువాడు మహాత్ములు పొందు పుణ్యలోకములు పొందుతాడు. అహింస అంత విశేష ప్రాధాన్యతను ఎలా పొందింది?

జ: దానము చెయ్యడం , ఇతరులకు ఉపకారము చేయడం, సత్యమును పలకడం, అహింసను పాటించడం అనేవి నాలుగు ఉత్తమధర్మములు. కాని వాటిలో అహింస విశేషమయినది. ఎందుకనగా, దేవతలు, మనుషులు, జంతువులు అనునవి మనిషికి కల్గు జన్మలు. దానము మొదలగు కర్మములు ఆచరిస్తూ అహింసా వ్రతాన్ని పాటించు వాడు దైవత్వము పొందుతాడు. సదా హింస చేయువాడు జంతువుగా జన్మిస్తాడు. అందుకని అహింస పరమ ధర్మంగా పరిగణింప బడింది.

ఈ సమాధానాలు వినిన నహుషుడు భీముని విడిచి పెట్టాడు. తన అజగర రూపమును విడిచి దివ్యమైన మానుషరూపాన్ని పొందాడు.

తరువాత ధర్మజుడు భీముని తీసుకొని తన కుటీరానికి చేరుకున్నాడు.

అప్పటిదాకా వేసవి కాలం గడిచింది. వర్షాలు మొదలు అయ్యాయి. తరువాత శరదృతువు ప్రవేశించింది. ఆ శరత్కాలము ఎలా ఉందంటే--

శా: శారదరాత్రు లుజ్వలలసత్తర తారక హారపంక్తులం
జారుతరంబు లయ్యె వికసన్నవ కైరవ గంధబంధురో
దారసమీర సౌరభము తాల్చి సుధాంశు వికీర్యమాణ క
ర్పూర పరాగ పాండు రుచిపూరము లంబర పూరితంబులై.

శరత్కాలం లోని రాత్రులందు, ఆకాశం ఎక్కువగా ప్రకాశిస్తున్న నక్షత్రములతో శోభాయమానంగా ఉంది. చంద్రుని కాంతి వెదజల్లబడిన పుప్పొడి లాగా మిక్కిలి సుందరంగా ఆకాశమంతా నిండి ఉంది.

శ్రీమదాంధ్రమహా భారతములో, నన్నభట్టారకుడు వ్రాసిన ఆఖరుపద్యము ఇది.

ఇందులో ఒక విశేషము ఉన్నది. ఆఖరున ఉన్న సంధి చూడండి.

"పాండు రుచి పూరములంబర పూరితంబులై."

దీనిని మామూలుగా ఐతే "అంబర పూరితంబులై"అని చదువుకుంటాము. అంటే పుప్పొడి చల్లినట్టుగా చంద్రుని వెన్నెల ఆకాశము అంతా నిండి ఉంది అని అర్ధము.

కాని ~~ఈ~~విధంగా విడదీస్తే -- ఆఖరి మాట "పర పూరితంబులై" అని కనిపిస్తుంది.

"ఇంతవరకు రాసాను ఇంక రాయడం కుదరదు. మిగిలినది పరులు పూర్తి చెయ్యవలసిందే" అని అర్ధం వచ్చేట్టు ఆ పదం అక్కడ నన్నయ ఘంటం నుండి యాధృచ్ఛికంగా పడి ఉంటుంది అని పండితులంటారు. నిజమేనేమో అని పిస్తుంది కదూ!

రాజరాజనరేంద్రుడు రాజమహేంద్రవరమును రాజధానిగా చేసుకొని ఆంధ్ర దేశాన్ని క్రీ.శ.1022 నుండి పరిపాలించాడు. నన్నయ

భట్టారకుడు ఆయన ఆస్థానంలో కులబ్రాహ్మణుడు అనే మంత్రిగా ఉండేవాడు. నన్నయ భట్టారకుడు ఆపస్తంభ ససూత్రుడు. మౌద్గల ముని గోత్రికుడు.

రాజరాజ నరేంద్రుని కోరిక మేరకు నన్నయ భట్టారకుడు మహా భారతాన్ని తెలుగులో రచించాడు. ప్రతి ఆశ్వాసాంతంలో ఆయనను స్తుతించాడు. మహా భారతాన్ని నన్నయభట్టు క్రీ.శ.1054-61 మధ్య కాలంలో రచిం చాడు. ఈరచన దాదాపు నాలుగేళ్లు సాగింది. అరణ్య పర్వంలో పై పద్యం దాకా రచించాడు. తరువాత పరమపదించాడు.

ఆ తరువాత 200 వందల ఏండ్లకు, అంటే దాదాపు 13 వ శతాబ్దములో నెల్లూరు వాసి అయిన తిక్కన సోమయాజి విరాట పర్వము నుండి మిగిలిన 15 పర్వాలు పూర్తి చేసాడు. అరణ్య పర్వము అసంపూర్ణంగానే మిగిలిపోయింది.

తరువాత 200 ఏండ్లకు అప్పటి నెల్లూరు మండలంలో నే ఉన్న గుడ్లూరు వాస్తవ్యుడు ఎఱ్ఱాప్రగడ 14వ శతాబ్ది పూర్వార్ధంలో అరణ్య పర్వాన్ని పూరించాడు. అంటే ఈమహా భారత రచన దాదాపు 300 ఏండ్లు పాటు సాగింది అని తెలుస్తూ ఉంది.

ఎఱ్ఱాప్రగడ క్రీ.శ.1280 నుండి 1364 వరకు జీవించి ఉన్నాడని, హరి వంశము, నృశింహపురాణము, రామాయణం, అరణ్యపర్వశేషము మొదలగు గ్రంథాలు రచించాడని మనకు తెలుస్తోంది.

ఆయన పాకనాటిలో నీలకంఠేశ్వరస్వామి దేవస్థానము వలన క్షేత్రగౌరవాన్ని పొందిన గుడ్లూరు లో పుట్టిన ఆపస్తంబ సూత్రుడు, శ్రీవత్సగోత్రీకుడు, శివారాధనా తత్పరుడు, పోతమాంబా సూరనార్యులనే పుణ్యదంపతుల పుత్రుడు. ఇవి ఎఱ్ఱన జీవిత విశేషాలు.

నన్నయ వదిలి పెట్టిన అరణ్య పర్వశేషాన్ని ఎఱ్ఱన పూరించినా నన్నయ భట్టారకుని మీద ఉన్న గౌరవము చేత, ఆయనపేరు మీద, ఆయన రచనగానే రచించడం అపూర్వము. ఇది ఎఱ్ఱనకు పూర్వ కవులమీద ఉన్న గురు భావం సూచిస్తుంది. అంతటి వినయశీలి ఎఱ్ఱన.

(నన్నయ, ఎఱ్ఱన గురించి పైన చెప్పిన విషయములు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారు ప్రచురించిన శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము ఆది పర్వము, అరణ్యపర్వము పీఠికలనుండి గ్రహింపబడినవి. వారికి నా కృతజ్ఞతలు).

ఎఱ్ఱన రచించిన మొదటి పద్యాన్ని చూడండి.

చ: స్ఫురదరుణాంశు రాగరుచి బొంపిరివోయి నిరస్తనీరదా
వరణములై దళత్కమల వైభవజృంభణ ముల్లసిల్ల ను
ద్ధురతరహంసారసమధువ్రతనిస్వనముల్ సెలంగగా
గరము వెలింగె వాసరముఖంములు శారదవేళ జూడగన్.

నేను నాలుగవ ఫారం (ప్రస్తుతం 9 క్లాస్) చదువుతున్నప్పుడు, మాకు తెలుగు పాఠ్యాంశంగా వర్షర్తు శరదృతు వర్ణనము అని పై రెండు పద్యాలతోపాటు ఇంకా కొన్ని పద్యాలు పాఠ్యాంశంగా ఉండేవి. అప్పటి మా తెలుగు మాష్టారు నన్నయ కవిత, ఎఱ్ఱన కవిత వాటిలో ఉన్న విశేషాలు ఎంతో రమ్యంగా చెప్పారు. నా పూర్వ జన్మ సుకృతము వలన, నేను మహాభారతాన్ని తేటతెలుగులో రాయడం, ఆ సందర్భంలో నేను చిన్నప్పుడు నేర్చుకున్న పద్యాల గురించి రాయడం నా అదృష్టం గా భావిస్తు న్నాను. ఇంక ఎఱ్ఱన రచించిన అరణ్య పర్వశేషాన్ని అవధరించండి.

మహా భారతము - అరణ్య పర్వము -

చతుర్థాశ్వాసములో నన్నయభట్టు కవిత్వం సంపూర్ణం.